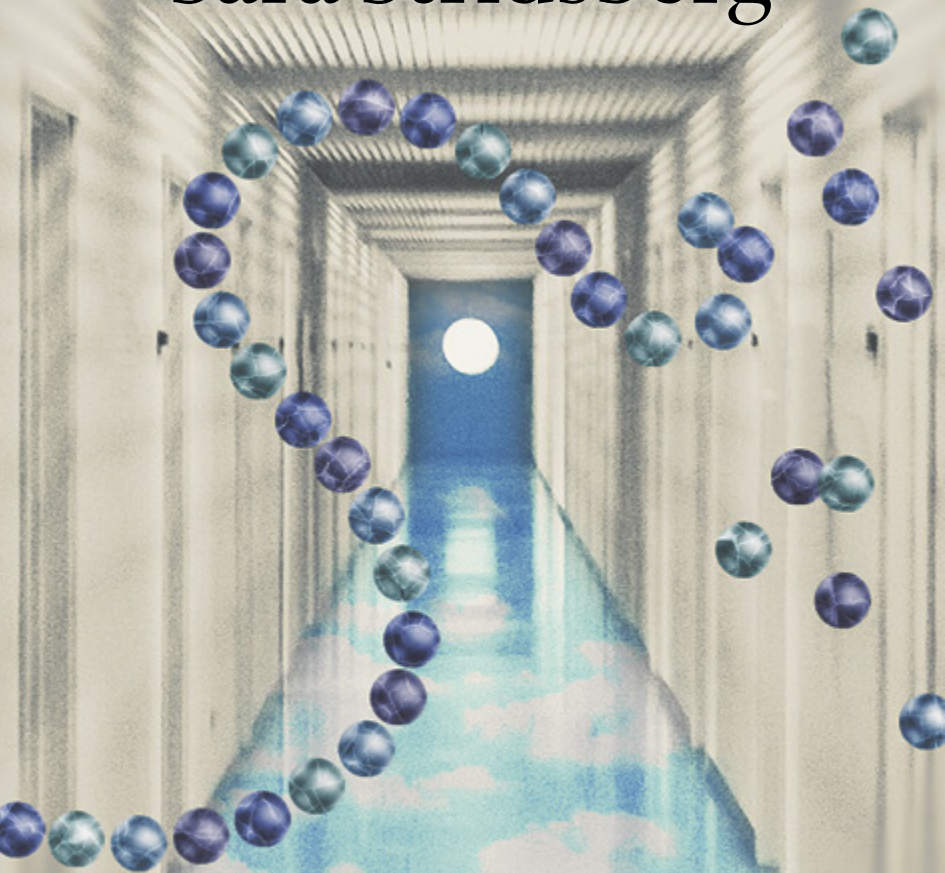

Sara Stridsberg

Niin
raskas on
rakkaus

SARA STRIDSBERG:

Niin raskas on rakkaus (2014, suom. 2016)

SARA STRIDSBERG:

Niin raskas on rakkaus

Suomentanut
OUTI MENNA

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Ruotsinkielinen alkuteos *Beckomberga. Ode till min familj*

ilmestyi Ruotsissa 2014

© Sara Stridsberg 2014

Published by agreement with Hedlund Agency.

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi 2016

Painettu EU:ssa

ISBN 978-951-31-8593-0

Valkea merilintu liihottaa yksinäisenä sairaalakäytävällä Stora Mansissa, Beckombergassa. Se on iso ja hohtava, ja unessa juoksen sen perässä mutten ehdi saada sitä kiinni ennen kuin se lentää ulos särkyneestä ikkunasta ja katoaa yöhön.

VIIMEINEN POTILAS
(OLOF)

Spångan aseman radiomasto, loppupalvi 1995. Kohmeinen ja autio talvimaisema levittäytyy hänen ympärillään kun hän kiipeää hyytävässä viimassa mastoa pitkin ylöspäin. Keho on vanha ja hauras, mutta sisimmässään hän on nuori ja voimainsa tunnossa. Hän katsoo tiukasti käsiään ettei häntä alkaisi huimata ja yö on kirkas, tähdet tuikkivat toisesta maailmasta läpi neulanpiston kokoisten reikien, hehkuna mustan kannen takaa, lupauksena jostakin muusta, hohteena joka valaisee ja vartioi häntä sen märän ja kylmän pimeyden sijaan, joka on aina tähän saakka sulkenut hänet syleilyynsä: harmaa aurinko, harmaa rakeinen auringonkilo. Taivaanrannassa siintävät ensimmäiset haparoivat säteet sytyttäen ilmakehään kapean vaaleanpunakultaisen raidan, ja vain kilometrien päässä Beckombergan makuusalissa odottaa hänen tyhjä ja sijattu sänkynsä vierellään muut sängyt, joiden lakannoissa pehmeinä nukkuvien suojustomien kehojen varjot aikoinaan lepäsivät. Nyt kaikki ovat poissa.

Hän seisoo pitkään ylimmällä askelmalla katsellen pimeää kaupunkia ja sen yksittäisiä valkoisia valoja. Sitteen hän riisuu pikkutakin ja villapaidan, mustan sairaa-

lamyssyn ja silmälasit, ja asettaa ne viereensä siistiin pinoon. Maailma levittäytyy hänen alapuolelleen peitteenä jonka muodostavat talot ja kadut ja ihmiset, jotka hengittävät kuin yksi yhteinen terve ihmiskeuhko, mutta hänelle ei ole tulevaisuutta täällä, ei ole koskaan ollutkaan, hän on vaeltanut aina yksin sairauden merkki leimana ihonsa alla, näkyvänä kaikkien muiden silmissä paitsi hänen. Jos hän on lähestynyt tyttöä, tämä on perääntynyt säikähtäen, ja joka kerta kun hän on ojentanut kätensä toista ihmistä kohti se on tulkittu vihamielisyydeksi ja hänet on toimitettu takaisin sairaalaan. Näkymättömät kalterit ovat erottaneet hänet maailmasta, kasvot ilmeettöminä kaikki ovat aina kääntyneet pois, ja hän on alkanut pelätä muita ihmisiä ja vetäytyä yhä enemmän omiin oloihinsa. Kukaan ei jää kaipaamaan häntä, hänen hahmotonta harmauttaan, mikään erityinen ei sido häntä kehenkään erityiseen, hän ei ole koskaan ollut alasti kenenkään kanssa eikä koskettanut ketään, hän on kulkenut koko elämänsä ikään kuin pimeän kuvun alla, ilman velkoja, ilman kontaktia kanssaihmisiin seuranaan vain kalterit, näkymättömät kettingit jotka vangitsevat hänet yksinäisyyteen.

Ja kun hoitaja kävelee tyhjissä makuusaleissa ja sytyttää päivälamput Stora Mansin viimeiselle osastolle, hän pudottautuu yöhön toivoen ainoastaan että jokin lopulta kannattelisi häntä, käsi tai tuuli, että jokin pitäisi hänet kiinni tässä maailmassa, mutta hän on vain pyörivä mytty joka kieppuu ilmassa muutaman kerran ennen kuin luis-

kahtaa maailman reunan yli, iskeytyy maahan ja murskaantuu palasiksi.

Viimeisinä kuukausinaan Beckombergassa hän on saanut luvan liikkua yksin, mutta kertaakaan hän ei hyödynnä sitä vaan istuu päivät pitkät ikkunan ääressä katsellen puita, hän ei koskaan vietä aikaa pihalla muiden kanssa. Hän ei enää sytytä valoa karttapalloon joka on ollut monta vuotta hänen sänkynsä vieressä, ja lähtöään edeltävänä päivänä, tohtori Janowskin kanssa käydyin kotiutuskeskustelun jälkeen, hän seisoo osastonhoitajan huoneen ulkopuolella myssy päässään ja pyjama ja pikkutakki yllään ja ilmoittaa lähtevänsä muutamaksi tunniksi poimimaan kukkia. (*Poimimaan kukkia helmikuussa?*) Hän häipyy eikä tule takaisin illalla eikä vielä seuraavanakaan päivänä. Joitakin päiviä myöhemmin hänen ruumiinsa löydetään radiomaston juurelta, koira ulkoiluttava nainen näkee hänen makaavan kellastuneessa heinikossa raihdallinen pyjama yllään, pää tohjona ja vaatteet kuurassa.

I

ENSIMMÄINEN KESKUSTELU

”Luin lehdestä että Edvard Winterson on kuollut”, Jim sanoo istuessaan lukulamppuni pienessä valokeilassa Jungfrugatanilla kädessään lehtileike, kuolinilmoitus. ”Ylilääkäri Beckombergasta, minun osastoltani. Muis-
tako hänet, Jackie?”

Tähdet syttyvät meidän juttellessamme, ne ilmestyvät yksitellen ja muodostavat syvänsiniselle taivaalle vaalean helminauhan josta lankeaa iltatähtien himmeää, petolista valoa, ja tietenkin minä muistan Edvardin, hän seisoi usein tupakalla Stora Mansin ulko-ovella katoksen hämärissä, yksinäinen savukiehkura harmaassa valossa, muistan hänen leveän hymynsä kun hän näki Jimin, sen miten torkahdin kerran hänen autonsa auringonhaalistamalle takapenkille kun hän toi minut kotiin sairaalasta.

Lukulampun lämpimässä loisteessa Jim kertoo, että Edvard Wintersonilla oli tapana ottaa hänet hopeanvärisen Mercedeksensä kyytiin silloin kun hän oli potilaana Beckombergassa ja viedä hänet kotiinsa Östermalmiin missä järjesti öisiä juhlia. Hänet haettiin osastolta aurin-
gon laskettua ja he ajoivat lehmusten reunustamaa kujaa

pitkin sammuvaan kaupunkiin, joka oli joskus ollut hänen elämänsä. Edvard Wintersonilla oli hänelle autossa vaihtovaatteet, puhdas paita, farkut ja pikkutakki siististi viikattuina, ja jo ennen kuin he olivat ehtineet ulos sairaalan portista hän sai käteensä savukkeen ja drinkin.

”Edvard oli hieno mies”, Jim sanoo nauraen, ”ja läpeensä hullu, hänkin. Me rakastuimme samaan naiseen. Sabinaan. Muistatko? Sabina oli hurja ja kesytön, ja koska Edvard oli pelkkä rikkaan perheen vesa Östermalmista, sillä ei ollut aavistustakaan miten sellaista naista pitäisi käsitellä.”

Muutama jälkeen jäänyt pilvi ajelehtii levinnyttä tussipiirustusta muistuttavalla taivaalla sinä ensimmäisenä talvisena iltapäivänä kun Jim tulee luokseni kertomaan Beckombergasta. Hän on käymässä Tukholmassa ja aikoo matkustaa pian takaisin Cariñoon, Atlantin rannalla olevaan taloonsa. Auringon viimeiset punaisina sykkivät suonet ja hänen suustaan kiemurteleva tupakansavu tuovat mieleeni sairaala-alueen yllä leijuneen sumun sinä päivänä kun me menimme Lonen kanssa ensimmäistä kertaa katsomaan häntä, kevyen lumen joka pölylsi talojen välissä.

Kaiken peitti jäinen huuru, kun me kävelimme pitkin kapeita asvaltoituja käytäviä ja yritimme lukea kylttejä. Näytti kuin joku olisi kuorinut kaarnan kosteista puunrungoista, ja kuulen yhä harakoiden räkäisyä jotka kaikeivat kasarmimaisten talojen seinistä meidän kiiruhtaessamme kohti Stora Mansia. Lone kirkkaanpunaisessa takissaan ja saappaissaan, aavistuksen etukenossa puristaen tiukasti takinhelmoja molemmin käsin. Aivan kuin olisi puskenut myrskyä päin. Jimin hymyttömät kasvat, hänen katseensa oli sammunut ja kätensä niin tärisevät

ettei hän saanut savuketta syttymään vaan joutui antamaan periksi ja laskemaan sen käsistään. Lone, vaikka oli oikeastaan lopettanut, otti askin ja sytytti savukkeen Jimille ja toisen itselleen ja imi muutaman nopean henkosen tupakasta ennen kuin tumppasi sen saappaan kannalla.

Jim: Olin yrittänyt useasti aiemminkin, mutten koskaan yhtä tosissani. Monet kerrat istuin pää Lonen kaasuuunissa kun hän tuli töistä kotiin. Ruusukimppu ruokapöydälle ja naps, kaasu päälle. Se oli kokeilua. Tällä kertaa heittäydyin vapaaseen pudotukseen. Putosin, ja sen jälkeen vain jatkoin putoamista.

Jimin ystävät sairaalassa kutsuivat häntä nimellä Jimmie Darling, ja pian minäkin aloin kutsua häntä Jimmie Darlingiksi meidän istuskellessamme pienellä nurmiläntillä nuorten koivujen alla muiden potilaiden kanssa. Tupakansavu kohosi taivasta kohti savumerkkeinä niille jotka olivat aidan toisella puolella, tervehdyksenä maailmalle siellä jossain. Keräsin tumppeja ja annoin niitä Jimille ja Sabinalle ja myöhemmin Paulille.

”Jimmie Darling?”

”Niin.”

”Paranetko sinä joskus?”

”En tiedä, Jackie.”

”Etkö halua tulla terveeksi?”

”En tiedä enää mitä haluan, en tiedä mitä terveenä oleminen tarkoittaa. Ja olen kotiutunut tänne, olen enemmän kotonani kuin missään muualla koskaan aiemmin. Ihmiset täällä ovat erilaisia, heillä ei ole mitään ja olen oppinut, ettei sillä ole väliä mitä omistaa ja missä asuu. Kaikki me ollaan kuitenkin samalla viivalla, kenelläkään ei ole keinoa suojautua.”

”Suojautua miltä?”

”En tiedä. Yksinäisyydeltä... mielensisäiseltä äkkijyrkän teeltä.”

”Et siis aio tulla takaisin?”

”En tiedä vielä, Jackie. Älä odota minua.”

Sabina makaa mahallaan mustalla nurmikolla kappelin edessä avattu kirja nenän alla.

”En pyydä muuta kuin vapautta”, hän sanoo katsoen minuun ja hänen pupillinsa laajenevat kirkkaasta aurin-gonpaisteesta huolimatta, kunnes jäljelle jää vain musta tussinjälki ja paljas tuska. ”Ja kun se kielletään minulta, niin kuin aina käy, otan sen silti.”

En ikinä unohda hänen silmiään, sitä miten ne laajenivat ja supistuivat häikäisevässä valossa Beckombergan puiden alla. Ne näyttivät isoilta, tummilta ja liikkumattomilta hänen lääkkeiden ja alkoholin jähmettämässä kasvoissaan. Pitkään hän oli minun kuvani tulevaisuudesta, enää en tiedä. Yhtenä iltana seistessäni osasto 6:n ikkunassa näen hänen juoksevan Stora Mansin takana kasvavan koivikon luona mäkeä alas Edvard perässään. Ison tammen kohdalla Edvard saa hänet kiinni ja painaa hänet nurmelle makaamaan, repäisee korun hänen kaulastaan niin että helmet lentelevät ilmassa kuin ryöppyvä vesi, kuin siniset sadepisarat.

Kuukausien ajan löydän helmiä ruohikosta tammen alta. Ruiskukansininen, intiansininen, asuurinsininen, taivaansininen ja muut sinisen sävyt haalistuvat vähitellen, jois-

SARA STRIDSBERG (s. 1972) kuuluu Ruotsin merkittävimpiin nykykirjailijoihin. Romanistaan *Drömfakulteten* (2006) hän sai Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnon. *Niin raskas on rakkaus* on Stridsbergin neljäs romaani ja se toi hänelle neljännen August-ehdokkuuden. Teokselle on myönnetty Ruotsin PEN:in Bernspriset tukholmalaisen kulttuurin ja miljöön ansiokaasta kuvaamisesta.

Niin raskas on rakkaus on mestarillinen romaani isän ja tyttären suhteesta vanhan mielisairaalan seinien sisällä. Se on huumaavan kaunis tarina hulluudesta ja toivosta, rakkaudesta ja kuolemasta, valosta ja varjosta.

”En ole vuosiiin lukenut mitään näin kaunista.” KIRJAILIJA KJELL WESTÖ

”Tämän romaanin myötä Stridsberg vahvistaa asemansa ruotsalaisen nykykirjallisuuden kärjessä.” SVENSKA DAGBLADET

Päälys: Tuija Kuusela

#kirja WWW.KIRJA.FI	 9 789513 185930	
	84.2 ISBN 978-951-31-8593-0	